

HOGE COMMISSARIS
VAN HET
KONINKRIJK DER NEDERLANDEN IN INDONESIË

(Handwritten signature)

[7519]

No.108/H/ED

DJAKARTA, 6 Maart 1950.

P E R S O O N L I J K I

Amice,

Voor de aanvang van de Unie-conferentie te Djakarta, welke volgens de plannen op 20 Maart zal beginnen, stel ik er prijs op U over enige onderwerpen persoonlijk te schrijven. Op dit ogenblik weet ik nog niet of U aan deze conferentie zal deelnemen, daarom hoop ik, dat deze brief U zal bereiken voordat de andere Ministers naar Indonesie vertrekken. Waar de heer van Maarseveen bij de inhoud van deze brief minstens even nauw betrokken is, zend ik een afschrift van deze brief ook persoonlijk aan de heer van Maarseveen. In zoverre is de brief voor U beiden bedoeld.

Het eerste punt, waarover ik mij verplicht gevoel U te schrijven, is de termijn waarvoor ik mij als Hoge Commissaris heb beschikbaar gesteld. Deze zou zes maanden duren en loopt dus m.i. af op 1 Juli a.s. In de Ministerraad van 12 December 1949 was daarover geen twijfel. Ik heb er toen ook op aangedrongen, dat de Regering reeds aanstonds naar mijn opvolger zou gaan zoeken. Indien ik de situatie goed begrijp is daarmee nog geen voortgang gemaakt. Wanneer de Ministers van de Unie-conferentie zullen zijn teruggekeerd, zal het vermoedelijk wel begin April zijn. Al met al betekent dit, dat de zaken dus reeds thans actueel beginnen te worden.

Toen U mij in November polste of ik een benoeming als Hoge Commissaris wilde aanvaarden, heb ik dat geweigerd, omdat ik een aantal bezwaren had.

In de eerste plaats omdat mijn taak in Europa mij zeer aantrekt, doch vooral ook, omdat de diplomatieke carrière in het algemeen mij niet aantrekt. Daarbij heb ik het als een persoonlijk bezwaar gevoeld, dat ik niet gehuwd ben. Dit laatste is n.l. voor een Chef de Poste een grote handicap, hetgeen vooral in een land als Indonesie zwaar geldt. De ervaring die ik in tien weken verblijf in Indonesie opdeed heeft mijn opvatting, dat ik in November de bezwaren goed aangevoeld heb, alleen bevestigd.

Ongetwijfeld heeft de staat die men hier als Hoge Commissaris moet voeren iets aantrekkelijks en voor andere naturen zou het misschien zeer aantrekkelijk zijn om "sociaal" (welk een misbruik van dit woord) nummer 1 te zijn. Mij stuit het tegen de borst regelmatig lunches en diners te moeten geven of te moeten

Zijner Excellentie Dr.W.Drees,
Minister-President,
Plein 1813 No.4,
's-GRAVENHAGE.

DJAKARTA, 6 Maart 1950.

-2-

bijwonen en uren op cocktail-parties te moeten staan, die men niet missen mag.

Daarnaast moet ik iedere dag naar een groot huishouden om kijken, waarbij ik zelf nog op alle mogelijke kleinigheden attent moet zijn, omdat in dit land nu eenmaal niets vanzelf loopt. Tot dusverre is mijn indruk, dat er hier practisch niemand te vinden is, die mij dit op een wijze uit de hand zou kunnen nemen, die mij bevredigt.

Dit alles mogen kleinigheden zijn, die men op de koop toe moet nemen, indien men een belangrijke taak moet vervullen. Voor de periode die mij gesteld is, zal ik dit zeker doen, doch niet langer. Daar komt nog bij, dat degene, die gewend is, actief in het internationale leven mede te doen, zich hier in velerlei opzichten totaal geïsoleerd voelt; een isolement dat een zware druk op mij oefent.

Ik weet wel dat de Regering op bepaalde momenten misschien min of meer onder de indruk was, dat de heer Sukarno enige malen te kennen gaf, dat hij hoopte, dat ik hier langer dan 6 maanden zou blijven. Ik kon daarop tegenover de heer Sukarno maar flauwtjes reageren, omdat ik met hem daarover alleen maar zou kunnen praten, indien mijn opvolger bekend is. Ten slotte mag men dergelijke opmerkingen van Sukarno echter niet te zwaar laten wegen.

Ik meen dus te moeten herhalen dat ik erop reken dat de Regering alle voorbereidingen treft, opdat ik op 1 Juli a.s. uiterlijk kan repatriëren. Ik zou het bovendien op prijs stellen, indien ik binnen niet al te lange tijd zou mogen vernemen hoe het hiermede staat.

Behalve de persoonlijke problemen, die ik U hierboven heb voorgelegd, doen er zich nog andere vraagstukken voor, die wellicht zelfs belangrijker zijn. Zij sterken mij in de opvatting mijn verblijf hier niet langer dan tot 1 Juli a.s. uit te strekken.

Allereerst betreft dit de verhouding tot de Regering in het algemeen. Voor mijn vertrek naar Indonesie had ik de overtuiging, dat mijn persoonlijke verhouding tot de Regering de allerbeste was die denkbaar is. Ik zou nu niet willen beweren, dat zij in het tegenwoordig is overgeslagen, doch er doen zich sinds mijn aanwezigheid hier kleinere en grotere meningsverschillen voor, die ik vroeger niet kende. Dat ik het onlangs zo ver moest laten komen de portefeuille quaestie te stellen heeft mij ernstig bezig gehouden, mede omdat ik zulks tegenover de Regering niet gaarne deed, doch ik zag op dat moment geen andere weg.

DJAKARTA, 6 Maart 1950.

-3-

Mijn taak hier brengt met zich mede, dat ik nu voor een groot deel moet werken met Departementen, waarmede ik vroeger voornamelijk zijdelings te maken had. Ik denk daarbij allereerst natuurlijk aan MINUOR. De werkwijze op genoemd Departement, dat ik voornamelijk kende uit de tijd, dat het Ministerie van Koloniën en Ministerie van Overzeese Gebiedsdelen heette, heeft nooit volledig in mijn lijn gelegen. Hoe dit Departement onder de nieuwe omstandigheden praktisch werkt, kan ik van hier uit slechts in zeer beperkte mate beoordelen. Hoe meer ik er echter over nadenk, hoe meer ik tot de conclusie kom, dat dit Departement feitelijk zal dienen te verdwijnen, al weet ik zeer wel dat zulks op dit ogenblik, terecht om personele en organisatorische redenen, niet op korte termijn kan geschieden.

Bij de vraag of een Ministerie van Uniezaken desnoods zonder de West op den duur een bestaansrede heeft, zal men meer en meer moeten overwegen, welke problemen dit Ministerie met betrekking tot Indonesië in de toekomst zal moeten behandelen. Het soevereine Indonesië wordt meer en meer in de wereldproblemen betrokken. De opmars van het communisme in Azië is een centraal probleem geworden. Het element wereldpolitiek is daarop reeds van toepassing. Ondanks alles zal MINUOR echter blijven een Ministerie van Koloniën met een ander jasje.

De zaken die op de voorgrond gekomen zijn, kunnen op den duur alleen beoordeeld en behandeld worden door mensen die zich in toenemende mate voor de buitenlandse politiek interesseren en die daarin feitelijk doorkneed zouden moeten zijn. Men kan nu wel het standpunt innemen, dat het Ministerie van Buitenlandse Zaken deze facetten van het probleem zal blijven verzorgen; dit is echter een tijdelijk lapmiddel, waaraan nog het bezwaar verbonden is, dat ook het Ministerie van Buitenlandse Zaken nog niet voldoende geëquipeerd is met krachten, die een gedegen kennis op dit gebied hebben en die over de zo nodige levenservaring beschikken.

De situatie, zoals deze thans op dit gebied in Den Haag bestaat bevredigt mij niet. Van hieruit kan ik daarin natuurlijk weinig verandering brengen, vooral ook omdat dit feitelijk niet tot mijn taak behoort. Wanneer ik wel in Den Haag zou zijn, dan zou ik met dit probleem waarschijnlijk alleen maar zijdelings in aanraking komen.

Ik mag het misschien wel zo uitdrukken, dat het gebrek aan background in Den Haag mij met bijzondere zorg vervult en ik mag de Regering misschien ook wel adviseren aan deze situatie zeer bijzondere aandacht te

DJAKARTA. 6 Maart 1950.

-4-

schenken. Wil er uit Den Haag op den duur leiding op dit gebied uitgaan, dan moet Den Haag zich dit m.i. ten volle realiseren. Voor de behandeling van het Indonesische probleem in Nederland zal ook organisatorisch een bredere conceptie moeten worden gevolgd.

Dan komt er nog bij dat m.i. de bureaucratie in de Indonesische zaak in Den Haag te veel de kop gaat opsteken. Sinds korte tijd lees ik hier de notulen en nota's van de CAVI. Daaruit krijg ik vooral de indruk, dat er gevaren van de zijde van de bureaucratie bestaan. Ik heb circa 19 jaren aan het hoofd gestaan van grote ambtelijke diensten en ik weet derhalve zeker de verdiensten van vele ambtenaren te erkennen, doch ik heb het altijd als mijn heiligepllicht beschouwd de gevaarlijke kanten van de bureaucratie te bestrijden. Ik moet er ernstig voor waarschuwen de ambtenarij in Den Haag niet de gelegenheid te geven de problemen te veel door de slechte ambtelijke bril te bekijken.

Met deze gevaren voor ogen acht ik het niet uitgesloten, dat er bij herhaling wrijvingen tussen Den Haag en het Hoge Commissariaat zullen zijn. Persoonlijk betreur ik dit in hoge mate, want het doet de verhouding op den duur geen goed, en ik zal derhalve zeker trachten de zaken niet altijd te scherp te stellen. Dit probleem is oplösbaar, doch de Regering zal er bij herhaling aandacht aan moeten besteden.

U zult begrijpen dat ik mij liever niet aan ergernissen overgeef. Die zijn er hier al te over. Wanneer ik alleen aan de Westerling-affaire denk, dan heb ik mijn portie voor jaren gehad. Ik wil nu echter met mijn klaagliederen ophouden en nog Uw aandacht vragen voor enkele andere belangrijke problemen.

Dit betreft allereerst de verhouding van Nederland tot Indonesie in het algemeen. Wij moeten trachten ons in het algemeen zo los mogelijk te maken van het verleden. Dit is psychologisch geen eenvoudige zaak. Het contact met het verleden is vooral hier te lande nog te nauw en het raakt bijna ieder punt waarmede men te maken heeft. In Nederland zal zich dit probleem natuurlijk ook voordoen, doch op andere wijze omdat daar practisch geen Indonesische maatschappij bestaat. Willen wij dit probleem oplossen, dan moeten wij innerlijk beseffen, dat ook wij, d.w.z. zeer vele Nederlanders die bij het Indonesische probleem betrokken waren, na de Japanse capitulatie enorme fouten hebben gemaakt. Deze zijn misschien wel verklaarbaar en stellig zijn vele fouten vergefelijk. Doch de feiten liggen er. Ik loop er iedere dag tegen aan en ik moet oppassen niet onredelijk te worden tegen menige Nederlander.

DJAKARTA. 6 Maart 1950.

-5-

Ik heb echter het gevoel dat wij de feiten nog steeds niet goed zien en dat velen zelfs vinden, dat zij voortreffelijk zijn. Wij moeten oppassen geen bad loosers te worden.

X In ons beleid moeten wij ons derhalve zo veel mogelijk los maken van het verleden. Wij moeten zelfs in de resultaten van de R.T.C. geen wet van Meden en Persen zien. De R.T.C. was het best bereikbare na een lange lijdensgeschiedenis. Daaraan twijfel ik niet. Het toekomstige beleid moet echter volgens nieuwe beginselen worden opgebouwd, die ten dele niet in de R.T.C. zijn verankerd. Het formuleren van deze beginselen is niet eenvoudig bij een labiele situatie in de wereld en bij een labiele situatie in Indonesië in het bijzonder. Dit beleid kan echter alleen door enkele zeer algemene beginselen worden geregeerd. Alvorens daarop in te gaan wil ik enkele punten noemen, die men niet moet doen.

Van Maarseveen seinde mij na zijn terugkeer dat Stikker en hij van mening waren dat de RIS-autoriteiten bij voortdoring in draf moeten worden gehouden, om de uiterste krachtsinspanning te presteren om het gezag in handen te krijgen. Dit is echter niet de methode. Nog minder ben ik het eens, dat het openlijk kenschetsen van de RIS als zijnde onmachtig om de orde te handhaven slechts verantwoord zou zijn als uiterste middel om te komen tot een reële krachtsinspanning harerzijds. Werkelijk zo komen wij er niet. Wij moeten heel anders met de RIS praten en ik zou bepaald moeten waarschuwen dat deze methode niet op de Unieconferentie wordt toegepast. Ditzou alleen tot verwijdering tussen de Unie-partners kunnen leiden. Men moge niet vergeten, dat de Oosterling naar buiten toe vrijwel steeds beleefd is en het zelfs onbeleefd vindt te zeggen, dat hij ergens anders over denkt dan de Europeaan die tegen hem spreekt. Indien men dit niet weet of begrijpt, dan lijkt de Indonesiër onbetrouwbaar in de ogen van de Europeaan. Verder geeft hij niet gaarne toe, dat hij een zaak niet behoorlijk kent of begrijpt. Laat men hem dan de superioriteit van de ander te veel voelen, dan ontwijkt hij het gesprek.

In de koloniale tijd hebben de Nederlanders de Indonesiërs zeker in velerlei opzicht met goede bedoelingen steeds bevelen gegeven, die in het belang van de Indonesiërs waren of in zijn belang geacht werden. Het was de printah kras of wel de printah aloes, het harde of het zachte bevel.

-6-

Toen ik onlangs tegen Pringgodigdo zeide, komt U rustig met Uw critiek te voorschijn, toen was de spontane en wellicht onderbewuste reactie: "Oh, mag dat?" De ervaring om met het souvereine Indonesische volk om te springen moeten wij nu pas gaan op doen. De R.T.C. stond volgens de mentaliteit van de Indonesiers toch nog te veel onder het gesternte van een dwangpositie.

Laten wij derhalve een conferentie van Unie-Ministers niet te veel vergelijken met de R.T.C. Op een Unie-conferentie moeten wij niet te veel haast maken en wij kunnen niet het standpunt innemen dat persé alle aanhangige zaken volledig moeten worden afgehandeld. Laten wij ook vooral het beleid voeren, dat niet alles onder de vlag van de Unie of van een Unie-conferentie moet geschieden.

Wij wensen nauwe samenwerking met Indonesie uiteraard primair ook om onze belangen te behartigen. Dit is het belangrijkste. Indien wij echter zaken die in het normale diplomatieke verkeer afgedaan kunnen worden bepaald op de agenda van een Unie-conferentie willen plaatsen, dan betekent dit in de grond van de zaak, dat wij deze onderwerpen in het verkeerde kader gaan behandelen en dan spelen wij de tegenstanders van de Unie hier bepaald in de kaart. Daarom keur ik de discussies in de CAVI over het behandelen van zaken op "Unie-niveau" of het bestempelen van zaken tot "Unie-zaken" af. De Unie moet groeien doordat over en weer de wil tot nauwe samenwerking bestaat en dan doet het er niet toe of meer zaken buiten Unie-conferenties behandeld worden dan binnen het kader van Unie-conferenties.

Ten einde mijn gedachten te verduidelijken zou ik nog willen ingaan op enige hoofdpunten van het ten aanzien van Indonesie te voeren beleid, en wel in het licht van de ervaringen die ik hier tot dusverre opdeed. Waar deze brief een meer persoonlijk karakter draagt, streef ik daarbij niet naar volledigheid.

1. Noodzakelijk is een nauwe samenwerking met de RIS-Regering ten einde op een breed vlak de beste contacten te leggen, waarbij het vertrouwen van de Indonesiërs moet worden gewonnen. Zo mogelijk op onopvallende wijze zal hen moeten worden bijgebracht dat nauwe samenwerking met Nederland betere vruchten zal afwerpen, dan samenwerking met andere landen. Het zwaartepunt van deze samenwerking zal onvermijdelijk liggen bij het Nederlandse Hoge Commissariaat in Djakarta. Het Hoge Commissariaat van Indonesie in Den Haag zal aan de RIS-Regering de bevestiging kunnen geven dat het werk van het Hoge Commissariaat in Djakarta gesteund en gestimuleerd wordt door de Nederlandse Regering. Hoezeer een Unie-Secretariaat ook nodig zal zijn, dit Secretariaat zal bij het creëren van de hierboven bedoelde samenwerking slechts een betrekkelijk bescheiden rol kunnen spelen.

DJAKARTA, 6 Maart

195 0.

-7-

2. De Nederlandse Regering zal de bestaande RIS-Regering zoveel mogelijk moeten steunen omdat voor zoverre dat van hieruit kan worden beoordeeld de samenstelling van deze Regering de beste waarborgen biedt voor een vruchtbare samenwerking. Iedere ingrijpende wijziging in de samenstelling van de bestaande Regering zal de tendenz inhouden dat het beleid meer naar links zal afglijden. Het is daarom reeds thans bedenkelijk dat het in het RIS-Kabinet rammelt. Het zal uiterst moeilijk zijn om van Nederlandse zijde rechtstreeks in te grijpen in de binnenlandse politiek van de RIS. Van Nederlandse zijde hebben bepaalde opvattingen bestaan, over de binnenlandse politieke structuur van de RIS. Daaraan is het voor een groot deel toe te schrijven, dat bij de soevereiniteitsoverdracht de federale bestuursvorm nog zeer benadrukt werd. Alle tekenen wijzen erop dat deze federale bestuursvorm geen stand zal houden omdat de druk uit Djocja in de richting van het unitarisme te sterk blijkt te zijn. Ik betwijfel ten stelligste of het mogelijk zal zijn van Nederlandse zijde op deze ontwikkeling enige invloed uit te oefenen. Integendeel! Ik vrees zelfs dat Nederlandse pressie een averechtse uitwerking zal hebben. Wij kunnen hier alleen belangstellende toeschouwer zijn.

Over deze vraagstukken heb ik enkele besprekingen met Indonesiers gevoerd, ook met Hatta, doch daarbij ben ik in mijn overtuiging gesterkt, dat onze kansen om hier de ontwikkeling te beïnvloeden, minimaal zijn. Om die redenen meen ik dan ook, dat het verstandig zal zijn als richtlijn te laten gelden, dat wij ons niet bezig houden met de zuiver binnenlandse politiek in Indonesië. In het openbaar zullen wij ons zelfs van officiële zijde moeten onthouden van een beoordeling van de binnenlandse politieke situatie, althans voor zoverre dat betreft de structuur van de binnenlandse bestuursvoering. Het ligt voor de hand dat men zich van Indonesische zijde ook niet zal bezig houden met de politieke situatie in Nederland. Dit laatste zal vanzelfsprekend geacht worden, omdat Nederland sinds lange tijden een stabiele politieke situatie kent, terwijl Indonesië een pas geboren staat is. Weliswaar hebben wij dit kind in de wieg gelegd, doch wij zullen moeilijk naar buiten als opvoeder kunnen optreden. Alleen langs onopvallende wegen kunnen wij een voor de Indonesiers aanvaardbare invloed uitoefenen.

DJAKARTA, 6 Maart 1950.

-8-

3. Het militaire vraagstuk dient op zo kort mogelijke termijn te worden opgelost. De KL vormt daarbij wat de verhouding tot Indonesië betreft geen moeilijk punt. Het KNIL daarentegen kan een bron van conflicten vormen. Een goede oplossing van het militaire vraagstuk kan een belangrijke bijdrage vormen tot het herstellen van orde en rust in de jonge staat. In het gehele Indonesische beleid betreft dit hier een van de weinige punten, die een werkelijk spoedeisend karakter dragen.

Voor de RIS is het niet aanvaardbaar dat alle leden van het KNIL praktisch onder Nederlandse jurisdictie staan en daardoor in feite een bescherming van Nederland ondervinden. Dit heeft in hoge mate de houding van het KNIL in de Westerling affaire beïnvloed. De reorganisatie van het KNIL is dan ook onder meer voor de RIS zo belangrijk, omdat er dan geen machtsapparaat meer in Indonesië bestaat, dat niet onder Indonesische leiding is.

Ongetwijfeld is de aanwezigheid van het Nederlandse militaire apparaat in zijn geheel een element, dat preventief werkt tegen de verstoring van de orde en de rust. Indien het Nederlandse militaire apparaat louter uit mensen zou bestaan die gaarne met de RIS ~~o~~ uden willen samenwerken, zou men het standpunt kunnen innemen, dat het ons belang is de liquidatie van dit apparaat zoveel mogelijk te rekken. Politiek is dit echter niet mogelijk. De liquidatie zal met kracht moeten worden voortgezet en het is aan de RIS om ons te vragen een Nederlands machtsapparaat hier te houden en aan Nederland zou dan de beslissing zijn of het bereid is aan een dergelijk verzoek te voldoen. Ik geloof niet dat bij de bestaande omstandigheden ons een dergelijk verzoek zal bereiken. Er blijft derhalve niets anders over dan aan een goede opzet van een Nederlandse militaire missie royale medewerking te verlenen.

Indonesië kan zelf op korte termijn geen modern opgebouwd leger organiseren zonder Europese hulp. Men ziet dit van Indonesische zijde in. Mits goed opgezet en met gebruik van prima krachten zullen wij met een militaire missie veel kunnen bereiken.

Daarbij doet zich de vraag voor, wat precies de taak van deze militaire missie zal moeten zijn. Zullen wij ons uitsluitend moeten beperken tot advies en medewerking voor de opbouw van een geregeld Indonesisch leger of zullen wij verder moeten gaan?

DJAKARTA. 6 Maart 1950.

-9-

4. De beoordeling van het militaire vraagstuk in Indonesie zal in toenemende mate afhankelijk zijn van de politieke situatie in Azie. Oorspronkelijk zullen wij zeker niet voor ogen gehad hebben, dat wij ons zullen moeten bezig houden met de externe verdediging van Indonesie. Dit is primair een Indonesische zaak. Het opdringend communisme in Azie maakt het echter noodzakelijk, dat wij ons rekenschap geven van de vraag welke gevolgen dit voor ons met zich medebrenkt. Indien Nederland op dit gebied buiten alle complicaties zou wensen te blijven heeft dit ver strekkende gevolgen. Indien Nederland het standpunt inneemt, dat het betrokken is bij een goede verdediging van Indonesie, dan zijn de gevolgen niet minder verstrekkend, doch dan betekent dit dat Nederland in de gehele Aziatische politiek direct geïnteresseerd moet blijven. Dit houdt in dat een militaire missie zich ook met militair politieke vraagstukken moet bezig houden en dit houdt tevens in dat Nederland met de Indonesiers een diepgaand contact over het buitenlands beleid moet onderhouden. Daar zijn wij nog lang niet aan toe en daaraan zal naar mijn mening moeten worden gewerkt. Het staat nog geenszins vast hoever Indonesie met ons op dit gebied zou willen gaan.

Van beslissende betekenis is daarbij voorts de vraag in hoeverre de Verenigde Staten en Engeland een gecoördineerde politiek in Azie zullen willen opbouwen, en in hoeverre daarbij de medewerking van Nederland zal worden gewaardeerd.

Er heerst zeker groot wantrouwen ook in Indonesische kring ten aanzien van de Aziatische politiek van deze landen. Men weet zeker dat Nederland op dit gebied geen leidende rol kan spelen. Wellicht is Nederland echter ondanks alles nog het meest in staat het vertrouwen van de Indonesiers te winnen. Wij moeten dan echter weten wat wij aan Engeland en Amerika hebben.

5. In het kader van het vorengaande zal het ten aanzien van Nieuw-Guinea te voeren beleid een zeer grote rol spelen. Indien de oplossing van het Nieuw-Guinea probleem een zaak zou zijn, die alleen en uitsluitend speelt tussen Nederland en Indonesie dan bestaat er voor mij geen twijfel of Nederland zal Nieuw-Guinea al dan niet tegen compensatie aan de RIS moeten afstaan en dan hoe eerder hoe beter. Naar mijn persoonlijke overtuiging zal de Nieuwe-Guinea aangelegenheid echter onvermijdelijk een internationaal karakter dragen.

DJAKARTA. 6 Maart 1950.

-10-

Het standpunt van Australië is bekend. Voor Australië als zodanig behoeven wij echter geen égarde te hebben en de Australische steun alleen kan voor ons ook niet voldoende waarde hebben.

De indrukken die ik hier uit zeer incidentele opmerkingen van Cochran en Kermode op doe, zijn zo dat Amerika hierover geen conflict met Indonesië zou willen hebben en dat Engeland in de meest evasieve zin van het woord "geïnteresseerd" is. Willen wij enige kans hebben dan moeten wij het Nieuw-Guinea vraagstuk "internationaal" spelen.

6. Het vraagstuk van het communisme begint steeds ernstiger vorm aan te nemen. Het gevaar bestaat reeds nu dat de politieke leiders van de RIS met communistische critiek rekening houden, zonder dat zij zelf tot het communisme zouden willen overgaan. Zolang er geen dam wordt opgeworpen tegen het opdringend communisme in Zuid-Oost-Azië blijft de toestand op dit punt critiek en moet met toenemende gevaren rekening worden gehouden.

Indonesië alleen zal nimmer de kracht opbrengen om zich met succes tegen het communisme te verzetten wanneer alle andere gebieden in Zuid-Oost-Azië onder de voet worden gelopen. Ik weet dat dit beeld uitermate somber is en dat wij hier bijna uitsluitend afhankelijk zijn van de maatregelen die andere landen tegen het communisme zullen nemen, met andere woorden indien er een krachtige politiek in Azië gevoerd wordt om aan het communisme een halt toe te roepen, dan zijn de vooruitzichten voor Indonesië niet eens slecht.

7. Het economische en financiële beleid verdient de grootste aandacht. Een beschouwing hierover zou te veel plaatsruimte vergen. Niettemin zou ik een enkele algemene opmerking willen maken. Indien wij het standpunt zouden innemen, dat Indonesië ons niets meer mag kosten, dan zal onze invloed hier met rasse schreden achter uitgaan en zullen wij zelfs bij de normale belangenbehartiging zwak staan. Wij zullen er niet aan ontkomen met Indonesië over de verlening van een crediet te onderhandelen. Over de omvang van dit crediet durf ik mij thans nog niet uit te laten. Van Indonesische zijde begrijpt men heel goed dat Nederland condities zal moeten stellen, omdat anders geen medewerking van de Staten-Generaal zal kunnen worden verkregen. In zoverre zal een crediet onze positie in Indonesië zeker kunnen versterken en men zal Indonesië misschien de overtuiging kunnen bijbrengen, dat Nederland op dit

DJAKARTA. 6 Maart 1950.

-11-

gebied een waardevolle partner zal blijven. Dit crediet, mits de condities gezond zijn, zal verleend moeten worden op een ogenblik dat er nog geen waarborg bestaat, dat een sanering van de Indonesische staatsfinanciën zal slagen. Dit laatste zal een lange tijd vergen. Mede om die reden en gezien de gecompliceerde aspecten van een deviezen-regime in Indonesie zullen wij de Indonesiers duidelijk moeten trachten te maken, dat zij hun beleid moeten opbouwen volgens andere normen dan thans nog in West-Europa gelden, met andere woorden, wij moeten niet op een perfectionering van het deviezen-regime aansturen doch eerder een afschaffing bevorderen. De positie van het Europese bedrijfsleven in Indonesie zal opnieuw onder de loupe moeten worden genomen om systematisch na te gaan op welke gebieden wij een toekomst mogen verwachten en op welke gebieden onze kansen zodanig zijn, dat wij daarvoor geen offers meer mogen brengen. Gezien het financiële risico dat aan dit alles is verbonden zullen wij ernstig moeten overwegen of wij in staat zullen zijn zowel crediethulp aan Indonesie te verschaffen als gelijktijdig grote bedragen in Nieuw-Guinea te investeren. Ik weet wel dat het bedrag, dat thans voor Nieuw-Guinea beschikbaar gesteld wordt relatief klein is, doch indien men ooit van Nieuw-Guinea iets zou willen maken, zal dit grote kapitalen kosten.

Ik hoop op deze vraagstukken bij een volgende gelegenheid dieper te kunnen ingaan.

Aan het slot van mijn brief gekomen stel ik er prijs op er zeer bijzonder de nadruk op te leggen, dat deze brief niet beschouwd moet worden als een ambtelijk schrijven. Ik heb er prijs op gesteld enige vraagstukken onder Uw aandacht te brengen, daarmee ben ik geenszins volledig geweest, maar hier en daar misschien wat zeer duidelijk in mijn formuleringen. Dit geldt in het bijzonder voor de passages waarin ik mij min of meer heb beklagd dat men in Den Haag geen constructieve politiek voert en dat de apparatuur daarvoor voor een groot deel nog ontbreekt. Ik realiseer mij zeer goed dat men voorzichtig moet zijn in het uitspreken van bepaalde opinies en in het geven van oordelen, omdat die vaak te hard kunnen zijn. Anderzijds geloof ik, dat de vraagstukken waarvoor wij staan zo gewichtig zijn, dat men zijn opinie zonder voorbehoud moet geven. De positie van Nederland in het kader der internationale problemen is wel moeilijk.

HOGЕ COMMISSARIS
VAN HET
KONINKRIJK DER NEDERLANDEN IN INDONESIË

DJAKARTA, 6 Maart

195 O.

-12-

Tot 1940 hebben Nederlanders en Indonesiers gedurende vele generaties geleefd zonder partij te zijn in internationale conflicten. De laatste 10 jaar is dit voorbij en zal men er in Nederland mede vertrouwd moeten raken, dat wij bij ieder groot wereldconflict zullen zijn betrokken.

Wij hebben in de laatste 10 jaren bittere ervaringen opgedaan. Zeer vele Nederlanders zijn daardoor teleurgesteld, omdat zij terecht meenden dat wij in de internationale conflicten waarin wij zelf betrokken waren gelijk hadden. De wereld vraagt er echter niet naar wie gelijk heeft. Bij de internationale politieke conflicten gaat het steeds om de vraag welke belangen de doorslag zullen geven.

Ik laat het gaarne aan de heer van Maarseveen en U over in hoeverre U mijn brief ook door andere Ministers wilt laten lezen.

Met vriendelijke groeten, verblijf ik als steeds, gaarne

Uw,

